

Розвиток ключових компетентностей молодших бакалаврів гуманітарних спеціальностей у параметрах особистісно-зорієнтованої освітньої парадигми

Літінська Олена¹

Ізмаїльський державний гуманітарний університет, Ізмаїл, Україна

E-mail: Litinskaya34@gmail.com

У статті висвітлюються деякі аспекти конструктивності системної реалізації у вищій школі особистісно-зорієнтованої парадигми. Установлено, що особистісно-зорієнтована освіта ґрунтується на такій організації взаємодії суб'єктів освітнього процесу, коли створюються максимально можливі умови для розвитку в суб'єктів цього процесу здатності до самоосвіти, самовизначення, самостійності і самореалізації насамперед у сфері майбутньої професійної діяльності.

Доведено впливовість особистісно-зорієнтованої освітньої парадигми на випереджувальний розвиток ключових компетентностей молодших бакалаврів гуманітарних спеціальностей. Завдання дослідження: уточнити зміст понять «особистісно-зорієнтоване навчання», «особистісно-зорієнтований підхід»; сформулювати концептуальні особливості особистісно-зорієнтованого навчання у вищому закладі освіти в сучасних умовах; конкретизувати зміст процесу розвитку ключових компетентностей молодших бакалаврів гуманітарних спеціальностей крізь призму особистісно-зорієнтованого підходу.

Для досягнення поставленої мети і вирішення виділених завдань, перевірки вихідних положень у дослідженні буде використано комплекс методів теоретичного та емпіричного характеру, з-поміж яких базовими були аналіз наукової літератури з проблематики дослідження; систематизація та узагальнення даних і їх діагностика; порівняльний та прогностичний методи.

Резюмовано, що особистісно-зорієнтований підхід – це методологічно обґрунтована позиція в педагогічній діяльності, яка спирається на систему взаємопов'язаних понять та ідей, форм і методів, і дозволяє забезпечувати і стимулювати процеси самопізнання, самовдосконалення і самореалізації особистості, розвитку її унікальності і творчої індивідуальності. При використанні цього підходу у вищому закладі освіти викладач орієнтується на особистість студента, докладаючи основні зусилля на процес його саморозвитку. Відтак, відповідно до нової освітньої парадигми результатом навчання у закладі вищої освіти виступають не просто знання, уміння та навички, а компетенції. Формування ж останніх відбувається нині в умовах спрямування кожного студента на створення власної індивідуальної освітньої траєкторії. Підсумовано, що індивідуальна освітня траєкторія молодших бакалаврів гуманітарних спеціальностей – це індивідуальний шлях самореалізації особистості в процесі освіти, що виявляється в усвідомленому компетентному прийнятті рішень і виборі кращих варіантів дій.

Ключові слова: парадигма, особистісно-зорієнтоване навчання, компетентнісний підхід, особистість, компетенція, фахівець, вища освіта, молодший бакалавр.

Вступ. Серед пріоритетних напрямів державної політики вітчизняної освіти визначено проблеми підвищення якості освіти, модернізацію змісту, форм, методів навчання, впровадження інновацій та інформаційних технологій. Сучасна освітня парадигма спрямована по-перше, на європейський освітній простір, а по-друге, зберігає власні здобутки вітчизняної освіти. Але сучасні ринкові вимоги та висока конкуренція серед закладів вищої освіти спонукають активізувати науковий пошук, освітньо-виховну діяльність зі студентами, спрямовану на особистісно-зорієнтоване навчання.

Вагомий внесок у розробку означеного дослідження внесли сучасні науковці (В. Кремень, І. Зазюн, І. Бех та ін.). Сучасне розуміння особистісного підходу з'явилося в 60-х роках минулого століття (К. Роджерс, А. Маслоу, В. Франкль). Дослідження сутності особистісного підходу висвітлено у працях багатьох дослідників, натомість ще й досі однозначного підходу не визначено (І. Бех, В. Давидов, С. Максименко, В. Ільїн, Є. Бондаревська). Особистісно-зорієнтована освіта ґрунтується на фундаментальних дослідженнях природи педагогічного знання (О. Савченко, І. Підласий, А. Алексюк), цілісності освітнього процесу (В. Бондар, В. Казаков, М. Скаткін). Вивчення цієї проблеми здійснюється

¹ аспірантка кафедри загальної педагогіки, дошкільної, початкової та спеціальної освіти Ізмаїльського державного гуманітарного університету

на основі обґрунтування теоретичних та методологічних концептів особистісно-зорієнтованого навчання (Є. Бондаревська, В. Серікова, С. Подмазіна); проблем управління освітньо-виховним процесом (В. Пікельна, В. Маслов, В. Сухомлинський та ін.); порівняльного аналізу традиційного та дитиноцентрованого навчання (О. Виговська, С. Рудаківська, В. Серіков). Особливу увагу складає сукупність тих досліджень, які присвячені питанням виховання у закладах вищої освіти, де розглядається проблематика індивідуального розвитку студента як майбутнього конкурентоздатного фахівця (В. Кремень, І. Ісаєва, Д. Пашенко та ін.).

Мета та завдання дослідження: схарактеризувати особистісно-зорієнтовану освітню парадигму як теоретико-методологічний орієнтир розвитку ключових компетентностей молодших бакалаврів гуманітарних спеціальностей; уточнити зміст понять «особистісно-зорієнтоване навчання», «особистісно-зорієнтований підхід»; сформулювати концептуальні особливості особистісно-зорієнтованого навчання у закладі вищої освіти в сучасних умовах; конкретизувати механізм розвитку ключових компетентностей молодших бакалаврів гуманітарних спеціальностей у контексті особистісно-зорієнтованого підходу.

Матеріали та методи дослідження. Для досягнення поставленої мети і вирішення виділених завдань, перевірки вихідних положень у дослідженні буде використано комплекс методів теоретичного та емпіричного характеру: аналіз наукової літератури з теми дослідження; збір емпіричних даних і їх синтезування; порівняльний та прогностичний методи.

Результати дослідження. Нині чимало дослідників фокусують увагу на проблематиці особистісно-зорієнтованого навчання. І теоретичні, і практичні аспекти цього підходу ретельно розробляються у вітчизняній педагогіці. Виникнення «особистісної компоненти» в освітній системі України відносять до XIX століття.

Так, аналіз праць педагогів і громадських діячів XIX століття дозволяє констатувати, що вони передбачили конструктивність розробки положень і принципів індивідуально-зорієнтованого навчання (П. Юркевич, М. Пирогов, К. Ушинський).

Натомість впритул реалізацією особистісно-зорієнтованого навчання у закладі вищої освіти вчені почали цікавитися у другій половині XX століття (Дж. Дьюї, І. Бех, Л. Сохань, І. Єрмакова, О. Пехота, С. Подмазіна, В. Рибалка та ін.). Чимало дослідників у сфері вищої освіти піднімали питання впровадження системи особистісно-зорієнтованого навчання в закладах вищої освіти. Спочатку цю тезу висували як проблемну. Пошук відповідей на поставлені запитання викликах безліч трактувань і інтерпретацій нового поняття, але не вказав конкретний маршрут шляхи вирішення проблеми. Сучасна ситуація в українських університетах є яскравою ілюстрацією того, що і до цього дня багато відповідей залишаються невизначеними.

У сучасному науковому дискурсі існує кілька поглядів на цю проблему.

Наприклад, І. Якиманська пише про те, що «особистісно-зорієнтоване навчання – це таке навчання, де на чільне місце ставиться особистість, її самобутність, самоцінність, суб'єктний досвід кожного спочатку розкривається, а потім узгоджується зі змістом освіти» (Якиманська, 1996: 32).

Інший дослідник – Н. Алексєєв у своїй роботі «Особистісно-зорієнтоване навчання: питання теорії і практики», спираючись на досвід І. Якиманської і В. Серікова, розкриває сутність особистісно-зорієнтованого навчання через низку характеристик:

1. Особистісно-зорієнтоване навчання (ООН) – це таке навчання, яке на перше місце ставить самобутність людини, її самоцінність, суб'єктивність процесу навчання ...

2. Йдеться не просто про врахування особливостей суб'єкта навчання, це інша методологія організації умов навчання, яка передбачає не «облік», а «включення» власне особистісних функцій здобувача.

3. Сутність особистісно-зорієнтованого навчання розкривається через створення умов для активізації особистісних функцій на основі використання особистісного досвіду переживання суб'єкта навчання. Підкреслюється унікальність особистісного досвіду і його діяльна природа ... » (Алексєєв, 1996: 65-67).

На погляд М. Акопової, «особистісно-зорієнтоване навчання ґрунтується на такій організації взаємодії суб'єктів освітнього процесу, коли створюються максимально можливі умови для розвитку в учасників цього процесу здатності до самоосвіти, самовизначення, самостійності і самореалізації себе в побутовій сфері і сфері професійної діяльності» (Акопова, 2004). Дослідниця принципово акцентує на двобічності освітнього процесу в розрізі особистісно-зорієнтованого навчання, суб'єктами в цьому

випадку стають як викладач, так і студенти. Взаємодія між цими учасниками веде до їх саморозвитку і самореалізації, що і становить сутність ООН.

Особистісний підхід в освіті, проголошений провідною тенденцією сучасної педагогічної теорії і практики, на сучасний момент не має однозначного розуміння. Ми можемо говорити про множинність парадигм особистісно-зорієнтованого навчання.

Виділимо деякі, найпопулярніші, трактування цього феномена (Серіков, 1994: 14-15):

1. Особистісний підхід в освіті як гуманістичний принцип взаємодії педагога і учнів – «педагогіка співробітництва».

2. Особистісний підхід як сукупність різних видів і напрямків педагогічної діяльності навколо її центрального орієнтира – особистості. Особистість як підсумок освітнього процесу є головною педагогічною метою.

3. Особистісний підхід як система принципів навчання, спрямована на формування глобального і цілісного світовідчуття учня/студента, його ціннісних настанов і життєвих пріоритетів, які впливають на самосприйняття і самовираження індивідуальності того, хто навчається, за допомогою його дій і вчинків.

4. Особистісний підхід як принцип свободи особистості того, хто навчається, в освітньому просторі: вибір пріоритетів, освітніх «маршрутів», індивідуальних траєкторій, формування власного, особистісного сприйняття довколишньої дійсності (особистісного досвіду).

Особистісний підхід як процес формування і виховання особистості за заздалегідь визначеними, заданими параметрами – еталон людини майбутнього. Таким чином, можемо розглядати особистісний підхід як певну систему педагогічних принципів (зі специфічними цілями, змістом, технологіями), яка, з одного боку, зорієнтована на розвиток і вдосконалення особистісних якостей і властивостей того, хто навчається, а з іншого боку, спрямована на формування і розкриття професійних компетенцій і кваліфікаційних характеристик обох суб'єктів освітнього процесу.

Обговорення результатів. Поліпарадигмальне бачення проблеми – картина просторової багатовимірності уявлень та ідей про особистісно-зорієнтованому навчанні. Під особистісно-зорієнтованим навчанням ми розуміємо взаємодію суб'єктів освітнього процесу (викладача і студентів), протягом якого створюються оптимальні умови для розвитку їхніх здібностей до самоактуалізації, самоосвіти і самореалізації себе в соціальній сфері та професійній діяльності.

У нашому розумінні, особистісно-зорієнтований підхід – це методологічна позиція в педагогічній діяльності, яка спирається на систему взаємопов'язаних понять та ідей, форм і методів, і дозволяє забезпечувати і підтримувати процеси самопізнання, самовдосконалення і самореалізації особистості, розвитку її унікальності і індивідуальності.

При використанні означеного підходу в закладі вищої освіти викладач орієнтується на особистість студента, докладаючи основні зусилля для розвитку в кожного студента унікальних особистісних властивостей і якостей.

Крім того, особистісно-зорієнтований підхід передбачає «перерозподіл» суб'єктних повноважень в освітньому процесі, що веде до трансформації взаємовідносин між викладачем і студентом – обидва стають суб'єктами процесу навчання.

До основних понять особистісно-зорієнтованого підходу відносимо такі:

– індивідуальність – унікальний «портрет» людини, що складається з одиничних, особливих рис, що відрізняють її від інших індивідів;

– особистість – стійка сукупність властивостей індивіда, що характеризує соціальну сутність людини;

– самоактуалізація – прагнення виразити себе, проявити свої здібності і розкрити наявні можливості;

– самовираження – процесуальна характеристика, що відображає результат розвитку і прояви індивідом властивих йому якостей і здібностей;

– суб'єктність – відчуття себе окремою людиною в якості активного діяча, який володіє можливістю свободи вибору в реалізації будь-якого виду діяльності;

– Я-концепція – усвідомлювана, що оцінюється і пережита кожною окремою людиною система поглядів і уявлень про самого себе в довколишньому світі, яка впливає на вибудовування своєї життєдіяльності, процесу взаємодії з іншими членами соціуму, конструювання картини світу в цілому;

– вибір (альтернатива) – здійснення людиною можливості реалізації своїх переваг для прояву активності;

– підтримка – діяльність педагогічного співтовариства з надання превентивної допомоги студентам у вирішенні їхніх індивідуальних проблем (стан фізичного і психічного здоров'я, взаємодія з іншими учасниками процесу навчання, комунікативні труднощі, вибудовування індивідуальної життєвої і освітньої траєкторії, професійна самореалізація).

З огляду на вищезазначене, логічним стає визначеність у сукупності принципів особистісно-зорієнтованого навчання, а саме:

- принцип індивідуальності;
- принцип самоактуалізації учнів;
- принцип суб'єктності;
- принцип успішності (формування Я-концепції учнів);
- принцип альтернативи;
- принцип довіри і підтримки.

Технологічний арсенал особистісно-зорієнтованого підходу, на думку Є. Бондаревської (Бондаревська, 1997), складають методи і прийоми, що відповідають таким вимогам, як: діалогічність; діяльнісно-творчий характер; спрямованість на підтримку індивідуального особистісного розвитку; надання студенту необхідного простору, свободи для прийняття самостійних рішень, свободи творчості, вибору змісту і способів навчання і поведінки.

Все це сприяє успішному прогнозуванню студентами власних індивідуальних маршрутів і вибудовування освітніх і життєвих траєкторій та формування ключових компетентностей, зокрема, молодших бакалаврів гуманітарних спеціальностей.

Тут виникає необхідність розтлумачення змістового наповнення дефініцій «бакалавр». З цією метою звернемося до теоретико-порівняльного аналізу нормативних документів, які регулюють та регламентують освітній процес у вищій школі. Приєднання України до Болонського процесу, інтеграція в європейський простір вищої освіти, прийняття нової редакції Закону України «Про вищу освіту» (Закон України, 2002) ставлять перед науково-педагогічними працівниками сфери вищої освіти нові завдання, насамперед розробки освітніх програм, в основу яких покладено компетентнісний підхід. Треба зазначити, що прийняття закону надає закладам вищої освіти певну автономію, і вони мають самостійно дбати про зміст, наповнення та якість освітніх програм.

У новому Законі України «Про вищу освіту» (Закон України, 2014) є багато інновацій. Зокрема, скасовуються освітньо-кваліфікаційні рівні «молодший спеціаліст», «спеціаліст». За попередньою редакцією Закону України «Про вищу освіту» бакалавр – це базова вища освіта, спеціаліст/магістр – повна вища освіта (Закон України, 2002). У новому Законі України «Про вищу освіту» визначаються лише рівні та ступені вищої освіти (Закон України, 2014). Відповідно до статті 5 Закону, вища освіта здобувається на таких рівнях:

- початковому (короткий цикл) вищої освіти;
- першому (бакалаврський);
- другому (магістерський);
- третьому (освітньо-науковий);
- науковому.

Окреслені рівні передбачають успішне виконання особою відповідної кваліфікаційної програми, що є підставою для присудження відповідного ступеня вищої освіти: молодший бакалавр, бакалавр, магістр, доктор філософії, доктор наук. Відтак, відповідно до нової редакції Закону України «Про вищу освіту» бакалаврський рівень відповідає програмі першого циклу вищої освіти з тривалістю підготовки чотири роки (240 кредитів ЄКТС) на основі повної загальної середньої освіти (Закон України, 2014). Така тривалість навчання зумовлена еволюцією п'ятирічної безступеневої вищої освіти шляхом вилучення з навчальних планів вузькоспеціалізованих дисциплін та скорочення обсягу практичної підготовки (Наказ МОН України, 2009).

Навчальні плани підготовки бакалаврів нині зберігають традиційну структуру поділу на гуманітарну, прицидно-математичну та загальноекономічну (фундаментальну), професійну та практичну підготовку. Від початку становлення національної освітньої системи України обсяг вивчення гуманітарних дисциплін поступово збільшувався, досягнувши 25% загального часу підготовки бакалаврів, лише у 2009 році його було скорочено до 10-15% – на користь дисциплін професійної та практичної підготовки.

Професійне навчання бакалаврів першого циклу вищої освіти здійснюється за напрямками підготовки, затвердженими Наказом Міністерства освіти і науки України від 06.11.2015 № 1151 «Про

особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266».

Кваліфікація напрямів підготовки здійснюється за ознаками спорідненого змісту вищої освіти та професійної підготовки (Національна рамка кваліфікації). Назви та зміст напрямів підготовки є адекватними назвам підрозділів Класифікатора видів економічної діяльності. Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти відповідає сьомому рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою теоретичних знань та практичних умінь і навичок, достатніх для успішного виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю.

Відповідно до нової освітньої парадигми результатом навчання є не знання, уміння та навички, а компетенції. Формування компетенцій відбувається нині в умовах спрямування кожного студента до створення власної індивідуальної освітньої траєкторії.

У світлі сказаного, індивідуальна освітня траєкторія молодших бакалаврів гуманітарних спеціальностей – це індивідуальний шлях самореалізації особистості в процесі освіти, що виявляється в усвідомленому прийнятті рішень і виборі кращих варіантів дій.

Освітні маршрути молодших бакалаврів гуманітарних спеціальностей складаються з різних категоріальних виборів:

- право на особисті трактування і розуміння досліджуваного матеріалу;
- вибір власних цілей і завдань у процесі освоєння кожного навчального курсу;
- складання індивідуальних освітніх програм і навчальних планів;
- право вибору індивідуального темпу навчання, форм і методів вирішення освітніх (навчальних) завдань, способів контролю, рефлексії та самооцінки своєї діяльності;
- індивідуальний набір предметів, що вивчаються, бажаних видів діяльності відповідно до базового навчального плану;
- перевищення (випередження або поглиблення) змісту навчальних курсів; індивідуальний вибір додаткової тематики і творчих робіт з предметів;
- право на власну картину світу і індивідуальну обґрунтовану позицію і систему поглядів.

Основні елементи індивідуальної освітньої діяльності молодших бакалаврів гуманітарних спеціальностей – це формулювання смислової домінанти будь-якої діяльності «навіщо я це роблю»; постановка особистої конкретної мети «чого я очікую як результат»; складання плану діяльності і розподіл на етапи реалізації; рефлексія в ході діяльності (усвідомлення і переживання); оцінка результатів; коригування і нова постановка.

Цікавим є досвід, здійснення підготовки молодших бакалаврів гуманітарних спеціальностей вітчизняної вищої школи, а саме Мукачівського державного університету, що отримав Ліцензію на підготовку фахівців вищої освіти за спеціальностями «Початкова освіта», «Інформаційна, архівна та бібліотечна справа», «Економіка». Ізмаїльський державний гуманітарний університет пропонує на основі повної загальної середньої освіти такі спеціальності Педагогічного факультету «Дошкільна освіта», «Середня освіта» (Музичне мистецтво), «Спеціальна освіта» та Факультет управління, адміністрування та інформаційної діяльності «Інформаційна, архівна та бібліотечна справа», «Облік та оподаткування».

Теоретико-методологічні особистісно-зорієнтовані парадигми відбивають специфіку реалізації ідеї формування ключових компетентностей. У ряді західноєвропейських систем професійної освіти та підготовки прийнято вираз «навчання на основі компетенцій». В українській освітній системі вкоринився термін «компетентнісний підхід».

З позиції цього підходу, підготовка майбутнього молодшого бакалавра гуманітарних спеціальностей може бути представлена як концептуальний напрям модернізації змісту освіти і стандартів нового покоління, які є не тільки засобом реалізації принципів державної освітньої політики, а й новим типом проектування освіти, включаючи самопроекування особистістю студента свого соціального, культурного і професійного становлення і розвитку.

Висновки. Глобальні зміни у світі в політичній, економічній, соціальній і культурній сферах ведуть до великих змін у системі вищої освіти. Сучасний стан українського суспільства, зумовлений складними процесами переходу до нової економічної формації, вносить суттєві корективи у функціонування вищої школи. Головною рисою нової парадигми освіти є зміна концепції передання студентам знань, умінь і навичок, потрібних їм у процесі діяльності в заданих стандартних умовах, визначених отриманою кваліфікаційною категорією, до концепції особистісно-зорієнтованої освіти. Нова «педагогічна

цивілізація» передбачає досягнення високого рівня розвитку професійних компетентностей майбутніх фахівців, у тому числі молодших бакалаврів гуманітарних спеціальностей, який синтезує принципи фундаментальності і інноватики, індивідуалізації і водночас універсалізації будь-якої освіти і дозволяє випускникам реалізувати себе в будь-яких напрямках. Нова парадигма зорієнтована на розвиток процесів самоорганізації та самовдосконалення особистості, актуалізації її творчих здібностей і створення умов для професійної та життєвої самореалізації, що в більшій мірі продиктовано віянням часу.

Таким чином, потреба сучасного суспільства в активних, самостійних людей визначає пріоритет особистісно-зорієнтованої освіти серед інших освітніх концепцій. Особлива увага приділяється сучасною наукою впровадженню особистісно-зорієнтованого підходу у сфері вищої освіти, використанню диференційованих форм роботи і методів навчання студентів з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей. Важливо враховувати, що набуті студентами знання повинні бути для них особистісно-значущими, потенційно затребуваними і реально застосовними у звичайному житті. Одночасно процес оволодіння знаннями повинен бути спрямований на розкриття внутрішнього потенціалу людини, всебічного розвитку його особистості.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо у виокремленні форм, методів, засобів формування ключових компетентностей молодших бакалаврів гуманітарних спеціальностей.

Література

Акопова М. А. Теория и методология реализации личностно-ориентированного подхода в условиях выбора дополнительных образовательных программ: автореф. дис. д-ра пед. наук: 13.00.08: Санкт-Петербург, 2004. 27 с.

Алексеев Н. А. Личностно-ориентированное обучение: вопросы теории и практики: монография. Тюмень: Изд-во Тюменского государственного университета, 1996. 216 с.

Бондаревская Е. В. Гуманистическая парадигма личностно-ориентированного образования. *Педагогика*. 1997. № 4. С. 11–17.

Кічук Я. В. Правова компетентність майбутнього фахівця – пріоритетне завдання громадської освіти у вищій школі. *Вісник Львів. Серія педагогічна* 2008. Вип 23. С. 141–147.

«Про вищу освіту»: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37–38. С. 16–27.

«Про вищу освіту»: Закон України від 26. 12. 2002 р. № 380-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 20, С.134–144.

«Про затвердження Національної рамки кваліфікацій: постанова Каб. Міністрів України від 23.11.2011 № 1341. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>

«Про затвердження Основних наукових напрямів та найважливіших проблем фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних і гуманітарних наук на 2009-2013 роки: Наказ МОН України та Національної академії наук України від 26.11.2009 р. № 1066/609. *Офіційний вісник України*. 2010. № 40. С. 25.

Сериков В. В. Личностный подход в образовании: концепция технологии. Волгоград: Перемена, 1994. 175с.

Якиманская И. С. Личностно-ориентированное обучение в современной школе. М.: Сентябрь, 1996. 96 с.

Development of key competences of junior bachelors specialised in the Humanities within the person-oriented educational paradigm

Litinska Olena²

Izmail State University of Humanities, Izmail, Ukraine

The article describes the peculiarities of implementation of the person-oriented paradigm at an establishment of higher education. It has been established that the person-oriented teaching is based on such an organization of the interaction between the subjects of the teaching / learning process, when the maximum possible conditions for the development of this process participants' abilities of self-education, self-determination, independence and self-realization in the sphere of professional activity are created.

The purpose of the article is to characterize the person-oriented educational paradigm as a major component of the development of the key competences of junior bachelors specialised in the Humanities. The

² *Post-graduate student of the Department of General Pedagogy, Preschool, Primary and Special Education at the Izmail State University of Humanities*

objectives of the study are as follows: to clarify the content of the concepts “person-oriented teaching”, “person-oriented approach”; to formulate conceptual features of the person-oriented education at an establishment of higher education under modern conditions; to specify the content of the process of the development of the key competences of junior bachelors specialised in the Humanities through the prism of the person-oriented approach.

To achieve the aim of the study and to solve the designated issues, to check the starting points in the research, a set of methods of theoretical and empirical nature is used: analysis of scientific literature on the research topic; data collection and diagnostics; comparative and prognostic methods.

It is summarized that the person-oriented approach is a methodological position in the pedagogical sphere which relies on a system of interconnected concepts and ideas, forms and methods, and allows providing the processes of person's self-discovery, self-improvement and self-realization, as well as the development of his / her uniqueness and individuality. When using this approach at a higher education institution, the tertiary teacher focuses on the student's personality, making major efforts for his / her development. Thus, according to the new educational paradigm, the education results are not knowledge, skills or abilities. The main education results are competences. The development of competences is now taking place in the context of each student's orientation towards creating his or her own individual educational trajectory. It is summarized that the individual educational trajectory of junior bachelors specialised in the Humanities is a person's individual way of self-realization in the process of learning, which is manifested in conscious decision-making and choosing the best variants of acting.

Keywords: paradigm, person-oriented teaching, competence-based approach, personality, competency, specialist, higher education, junior bachelor.

References

Akopova, M.A. (2004) Teoriya y metodolohiya realizatsyy lychnostno-oryentirovannoho podkhoda v usloviakh vybora dopolnytelnykh obrazovatelnykh programm [Theory and methodology of the implementation of a personality-oriented approach in the context of the choice of additional educational programs]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Sankt-Peterburh [in Russian].

Alekseev, N.A. (1996) Lychnostno-oryentirovannoe obuchenye: voprosy teoryy y praktyky: monohrafiya [Student-centered learning: theory and practice]. Tiumen: Yzd-vo Tiumenskoho hosudarstvennogo unyversyteta [in Russian].

Bondarevskaya, E.V. (1997) Humanysticheskaia paradyhma lychnostno-oryentirovannoho obrazovaniya [The humanistic paradigm of personality-oriented education]. *Pedahohyka - Pedagogy*. (Vols. 4), (pp. 11-17) [in Russian].

Kichuk, Ya.V. (2008). Pravova kompetency Maybutnogo fakhivtsya - priorytetne zavdannya hromads'koyi osvity u vyshchiy shkoli [Legal competence of the future specialist is a priority task of public education in higher education]. *Visnyk L'viv. Seriya pedahohichna – Herald of Lviv. Series pedagogical*. (Vols. 23), (pp. 141-147) [in Ukrainian].

«Pro vyshchu osvitu»: Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 r. № 1556-VII. [About looking for freedom: Law of Ukraine, July 1, 2014 No. 1556-VII.]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy - Information of the Supreme For the sake of Ukraine*. № 37–38. S. 16–27 [in Ukrainian].

«Pro vyshchu osvitu»: Zakon Ukrainy vid 26. 12. 2002 r. № 380-IV. [About looking for freedom: Law of Ukraine vid 26. 12. 2002 p. No. 380-IV.]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy - Information of the Supreme For the sake of Ukraine*. № 20, S.134-144 [in Ukrainian].

«Pro zatverdzhennia Natsionalnoi ramky kvalifikatsii: postanova Kab. Ministriv Ukrainy vid 23.11.2011 № 1341. [About the consolidation of the National framework of qualifications: resolution of Cabinet. Ministry of Ukraine of 11/11/2011 No. 1341]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p> [in Ukrainian].

«Pro zatverdzhennia Osnovnykh naukovykh napriamiv ta naivazhlyvishykh problem fundamentalnykh doslidzhen u haluzi pryrodnychkykh, tekhnichnykh i humanitarnykh nauk na 2009-2013 roky: Nakaz MON Ukrainy ta Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy vid 26.11.2009 r. № 1066/609. [About the consolidation of the basic science of tension and the most important problems of fundamental attainment of the problems of the natural, technical and human sciences for 2009-2013: the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine and the National Academy of Sciences of Ukraine, November 26, 2009 p. No. 1066/609.]. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy - Official Bulletin of Ukraine*. № 40. S. 25. [in Ukrainian].

Serykov, V.V. (1994) *Lychnostnyi podkhod v obrazovanyy: kontseptsyia tekhnolohyy* [Personal approach in education: technology concept]. Volhohrad: Peremena [in Russian].

Yakymanskaia, Y.S. (1996) *Lychnostno-oryentirovannoe obuchenye v sovremennoi shkole* [Personally-oriented education in a modern school]. M.: Sentiabr [in Russian].

Accepted: February 20, 2020

